

UNIWERSYTET
MEDYCZNY
W ŁODZI

Genetyka molekularna chorób serca i naczyń

Lekarz Dominik Wojtczak
Klinika Chorób Wewnętrznych, Diabetologii i Farmakologii klinicznej
Uniwersytetu Medycznego w Łodzi

Jednogenowe schorzenia układu sercowo-naczyniowego:

- Kardiomiopatia przerostowa
- Kardiomiopatia rozstrzeniowa
- Zespół Brugadów
- Zespół wydłużonego odstępu QT
- Zespół skróconego odstępu QT
- Polimorficzny katecholaminergiczny częstoskurcz komorowy

Nagła śmierć – niezwiązany z urazem niespodziewany zgon, który wystąpił w ciągu godziny od początku objawów u pozornie zdrowej osoby. Jeśli nie było świadków tego zdarzenia, definicję odnosi się do sytuacji, gdy śmierć nastąpiła u osoby pozostającej w dobrym stanie zdrowia 24 godziny wcześniej.

Nagły zgon sercowy

Nagła śmierć sercowa (SCD) – termin ten odnosi się do osób, u których wystąpił nagły zgon, a w ciągu życia stwierdzano wrodzoną lub nabytą, potencjalnie śmiertelną chorobę serca bądź w badaniu autopsyjnym stwierdzono wadę serca lub naczyń jako prawdopodobną przyczynę zgonu albo też nie stwierdzono ewidentnych przyczyn pozasercowych zgonu w badaniu pośmiertnym i dlatego uznano zdarzenie arytmiczne za prawdopodobną przyczynę zgonu.

Ryzyko SCD jest większe u mężczyzn (6,68/100 000 osobolat) niż u kobiet (1,4/100 000 osobolat) i wzrasta z wiekiem w związku z częstszym występowaniem choroby wieńcowej (ChW).

Częstość SCD u młodszych osób szacuje się na 0,46–3,7/100 000 osobolat.

Przyczyny SCD u młodszych i starszych osób się różnią

U młodszych dominują

- > kanałopatie,
- > kardiomiopatie,
- > zapalenie mięśnia sercowego
- > przyjmowanie narkotyków,

podczas gdy **u osób starszych** – przewlekłe degeneracyjne choroby serca, takie jak ChW, wady zastawkowe i niewydolność serca

Zidentyfikowanie przyczyny SCD w obu tych grupach wiekowych stanowi duże wyzwanie. Na przykład u osób starszych mogą współistnieć inne przewlekłe choroby serca, a u młodszych przyczyna może być nieuchwytna nawet w badaniu autopsyjnym, ponieważ wrodzone kanałopatie lub polekowe zaburzenia rytmu nie powodują zmian strukturalnych.

Kanałopatie

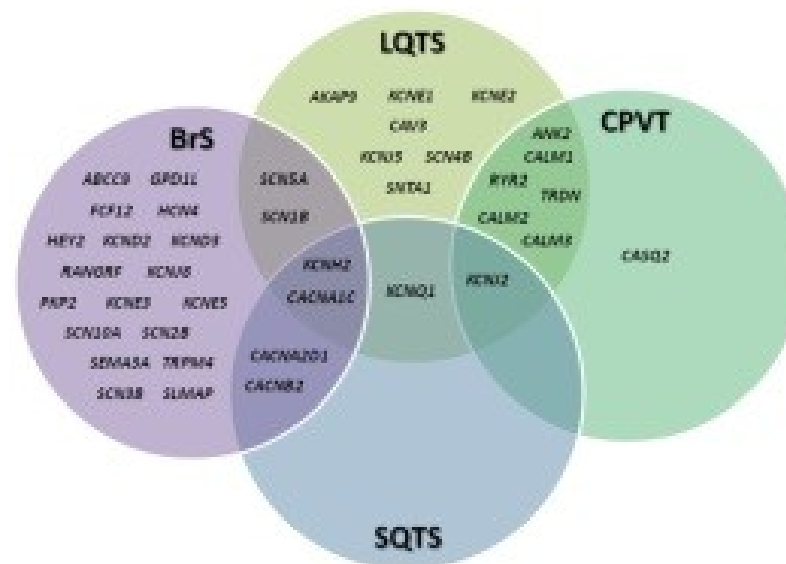
Kanałopatie są jedną z głównych (obok kardiomiopatii) przyczyn nagłego zgonu u młodych (<35 rż) pozornie zdrowych ludzi.

Wśród ofiar nagłego zgonu z niewyjaśnionej przyczyny nosiciele mutacji kanałopatii stanowią ok. 30%.

Do kanałopatii zalicza się:

- Zespół Brugadów
- Zespół wydłużonego QT
- Zespół krótkiego QT
- Wielokształtny częstoskurcz komorowy zależny od katecholamin

Geny odpowiedzialne za zespół Brugadów (BrS), zespół krótkiego QT (SQTS), zespół długiego QT (LQTS) and katecholaminergiczny polimorficzny częstoskurcz komorowy (CPVT).

Fernandez-Falgueras A. Cardiac Channelopathies and Sudden Death: Recent Clinical and Genetic Advances, Biology (Basel) 2017
doi: 10.3390/biology6010007

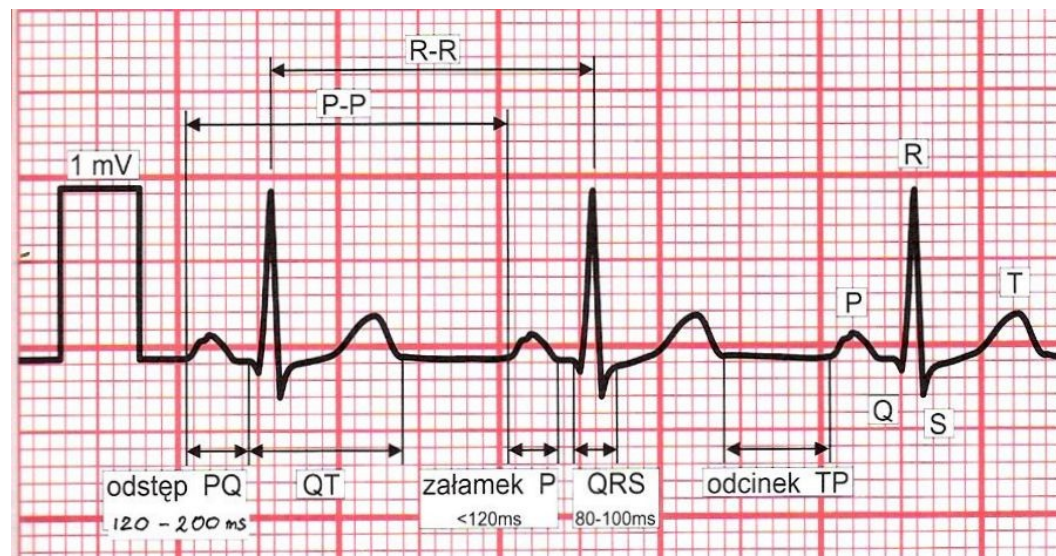
EKG

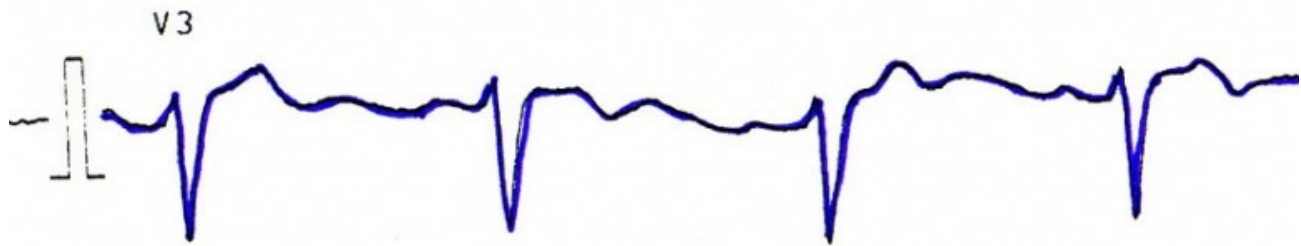
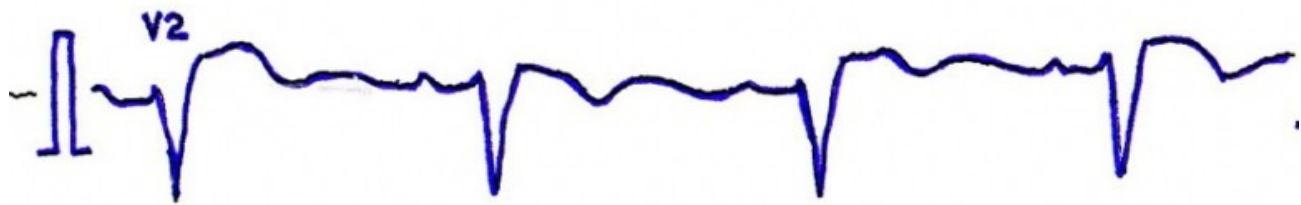
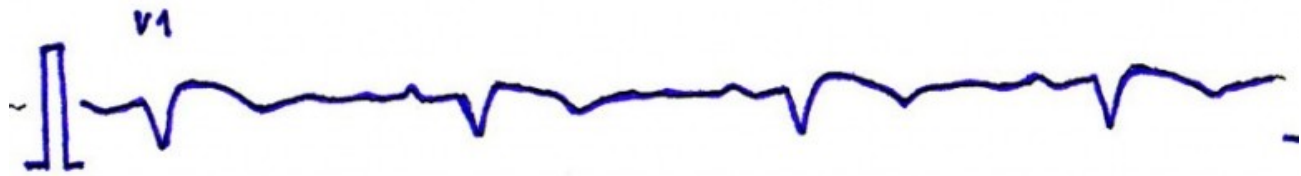
Najważniejsze narzędzie w diagnostyce kanałopatii

Szukając kanałopatii w EKG zwracamy uwagę na:

- ocenę zaburzeń rytmu
- ocenę odstępu QT
- morfologię ST

Dramatyczne konsekwencje w przypadku fałszywie negatywnego jak i fałszywie pozytywnego rozpoznania!

1. Zespół Brugadów

Wrodzona choroba arytmogenna występująca w prawidłowym strukturalnie sercu

Dziedziczny się w sposób **autosomalnie dominujący**

Częściej występuje we wschodniej i południowo-wschodniej Azji

Dotąd zidentyfikowano ponad 100 mutacji **genu SCN5A**

W zespole Brugadów dochodzi do skrócenia czasu potencjału czynnościowego, wybiórczo w warstwie podnasierdziowej prawej komory, co prowadzi do śródściennej dyspersji repolaryzacji i **stwarza warunki do arytmii typu reentry**

Głównym objawem są omdlenia spowodowane **szybkim wielokształtnym VT**

Do zatrzymania czynności serca dochodzi **głównie u mężczyzn w 3. lub 4. dekadzie życia**

Chory z **występującymi samoistnie zmianami w EKG oraz omdleniami mają gorsze rokowanie**

Przy obecnym stanie wiedzy **badania genetycznie nie odgrywają żadnej roli w przewidywaniu SCD, ale pozwalają wykryć członków rodziny będących bezobjawowymi nosicielami mutacji**

Geny i zespoły genetyczne związane z panelem "Zespół Brugada"

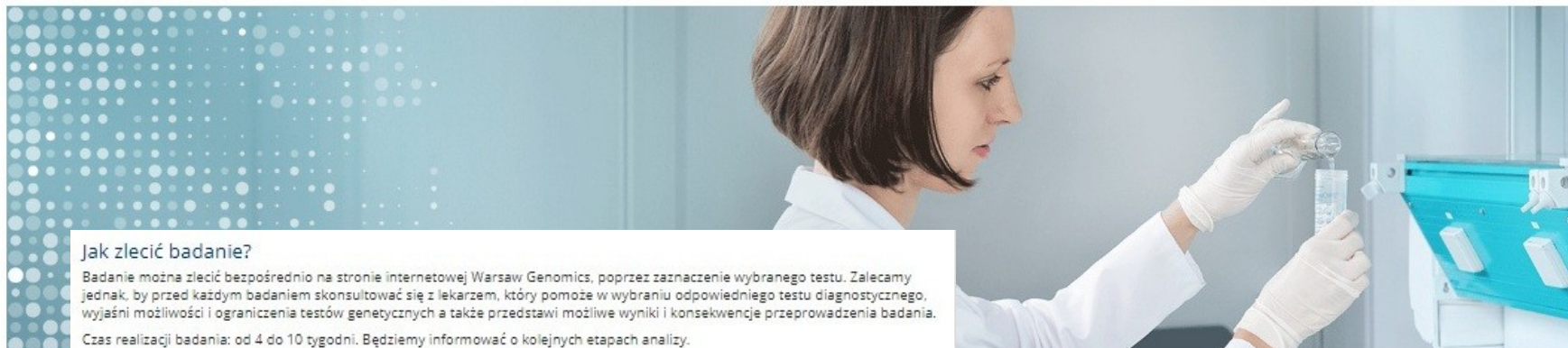

Gen	Choroba/objawy	Sposób dziedziczenia	Znane warianty chorobotwórcze
ANK2	Zaburzenia rytmu serca, Zespół długiego QT	AD	16
CACNA1C	Zespół Brugada, Zespół Timothy	AD	18
CACNA2D1	Zespół Brugada, Hipertermia złośliwa	AD/AR	1
CACNB2	Zespół Brugada	AD	4
CAV3	Dystrofia mięśniowa obręczowo-kończynowa typ IC, zaburzenia rytmu serca	AD/Digenic	22
GPD1L	Zaburzenia rytmu serca	AD	3
HCN4	zespół chorej zatoki, Zespół Brugada	AD	9
KCND3	Zespół Brugada	AD	6
KCNE3	Zespół Brugada	AD	1
KCNH2	Zespół krótkiego QT, Zespół długiego QT	AD/AR	1
KCNJ8	Zaburzenia rytmu serca	AD/AR	1
RANGRF	Zaburzenia rytmu serca	AD/AR	
SCN1B	Zespół Brugada, Padaczka uogólniona z napadami gorączkowymi typu 1	AD	12
SCN2B	Zespół Brugada	AD	2
SCN3B	Rodzinne migotanie przedsionków, Zespół Brugada	AD	4
SCN5A	Zespół Brugada, Zespół długiego QT, Kardiomiopatia rozstrzeniowa, Rodzinny postępujący blok serca,	AD/AR/Digenic	517
SLMAP	Zespół Brugada	AD/AR	
TRPM4	Postępujący rodzinny blok serca	AD	4

POBIERZ PRZYKŁADOWY WYNIK

CENA 2800 PLN

ZLECAM TEST

Jak zlecić badanie?

Badanie można zlecić bezpośrednio na stronie internetowej Warsaw Genomics, poprzez zaznaczenie wybranego testu. Zalecamy jednak, by przed każdym badaniem skonsultować się z lekarzem, który pomoże w wybraniu odpowiedniego testu diagnostycznego, wyjaśni możliwości i ograniczenia testów genetycznych a także przedstawi możliwe wyniki i konsekwencje przeprowadzenia badania.

Czas realizacji badania: od 4 do 10 tygodni. Będziemy informować o kolejnych etapach analizy.

1

KONSULTACJA LEKARSKA

Wybranie właściwego testu genetycznego lub indywidualnego zestawu genów

2

REJESTRACJA

Wypełnienie formularza zlecenia testu. Formularz wypełnia pacjent lub wybrany przez niego lekarz.

3

POBRANIE KRWI

Łącznie należy pobrać 4ml krwi do **jednej** probówki z EDTA (takiej jak na morfologii). Pobraną krew można przechowywać w lodówce (w temp. +4st C) do 7 dni

4

PRZESŁANIE PRÓBKII KRWI NA NASZ ADRES

Próbkę można dostarczyć osobiście lub kurierem (w temperaturze pokojowej) w ciągu 48 godzin. Szczegółowa instrukcja pakowania próbki i zamówienia kuriera jest dostępna [tutaj](#). Do próbki dołączamy wydrukowany i podpisany formularz zlecenia testu.

5

OPŁACENIE TESTU

Przelew bankowy

Po wykonaniu testu

6

WYNIK BADANIA

zostanie przekazany osobie zlecającej test – pacjentowi lub wybranemu przez niego lekarzowi.

7

KONSULTACJA LEKARSKA

Przypadek kliniczny „Omdlenie u stomatologa”

PubMed.gov | PubMed | Search | Help

Format Abstract - | Send to -

J Am Coll Cardiol. 2017 Oct 17;70(16):1991-2002. doi: 10.1016/j.jacc.2017.08.029.

Patients With Brugada Syndrome and Implanted Cardioverter-Defibrillators: Long-Term Follow-Up.

Hernandez-Casteda J¹, Arbelo E², Borrás B², Berne E², Tolosana Ju², Gomez-Juanatey A², Barrueco A², Campuzano C², Sarquella-Brugada G⁴, Mont L², Brugada B², Brugada J²

Abstract Information

BACKGROUND: Implantable cardioverter-defibrillator (ICD) indications for primary prevention in Brugada syndrome (BrS) are still debated.

OBJECTIVE: The authors investigated the long-term outcome after ICD implantation in a large cohort of BrS patients.

METHODS: Of a total of 370 patients with BrS in follow-up (age 43 ± 14 years, 74% male), 104 patients (28.1%) were treated with ICDs. The authors analyzed the long-term incidence of shocks and complications.

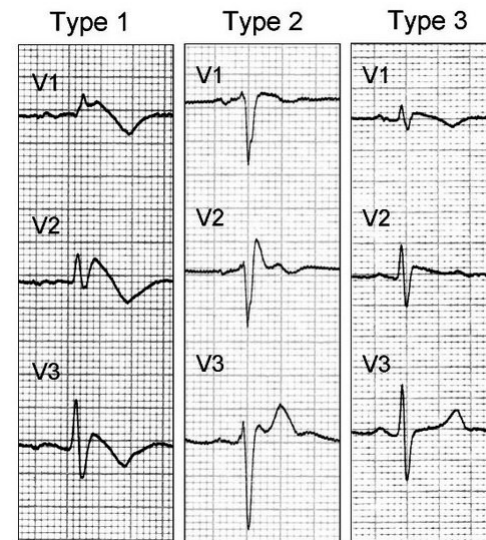
RESULTS: An ICD was implanted for secondary prevention in 10 patients (9.6%) and for primary prevention in 94 patients (90.4%). After a follow-up of 9.9 ± 5.1 years, 21 patients (20.2%) experienced a total of 61 appropriate shocks (incidence rate 2.2 per 100 person-years). The rate of appropriate shocks was higher in secondary prevention patients ($p < 0.01$). However, 4 of the 45 asymptomatic patients (8.9%) experienced appropriate ICD therapy, all with a spontaneous type 1 electrocardiogram and inducible ventricular arrhythmias. In the multivariable analysis, type 1 electrocardiogram with syncope (hazard ratio: 4.96; 95% confidence interval: 1.87 to 13.14; $p < 0.01$) and secondary prevention indication (hazard ratio: 6.85; 95% confidence interval: 2.29 to 20.50; $p < 0.01$) were significant predictors of appropriate therapy. Nine patients (8.7%) experienced 37 inappropriate shocks (incidence rate 0.9 per 100 person-years). Twenty-one patients (20.2%) had other ICD-related complications (incidence rate 1.4 per 100 person-years). Three patients (2.9%) died (1 electrical storm and 2 noncardiovascular deaths).

CONCLUSIONS: ICD therapy is an effective therapy in high-risk patients with BrS. However, it is also associated with a significant risk of device-related complications. Special care during ICD implantation, adequate device programming, and regular follow-up may allow reducing the number of adverse events.

Copyright © 2017 American College of Cardiology Foundation. Published by Elsevier Inc. All rights reserved.

KEYWORDS: appropriate shocks; device-related complications; primary prevention; sudden death; syncope

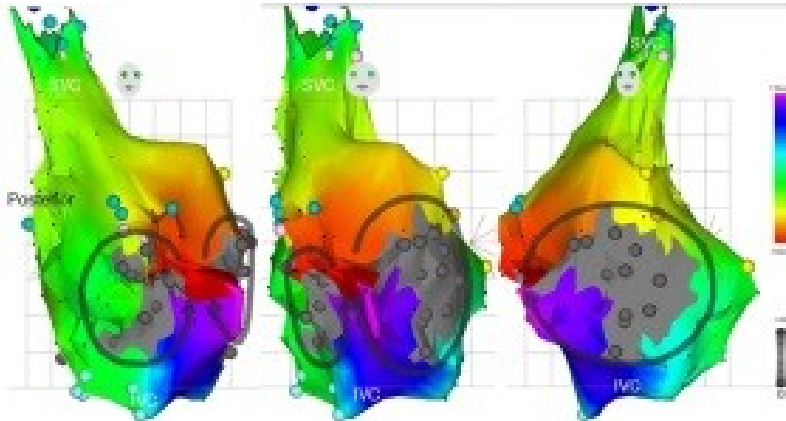
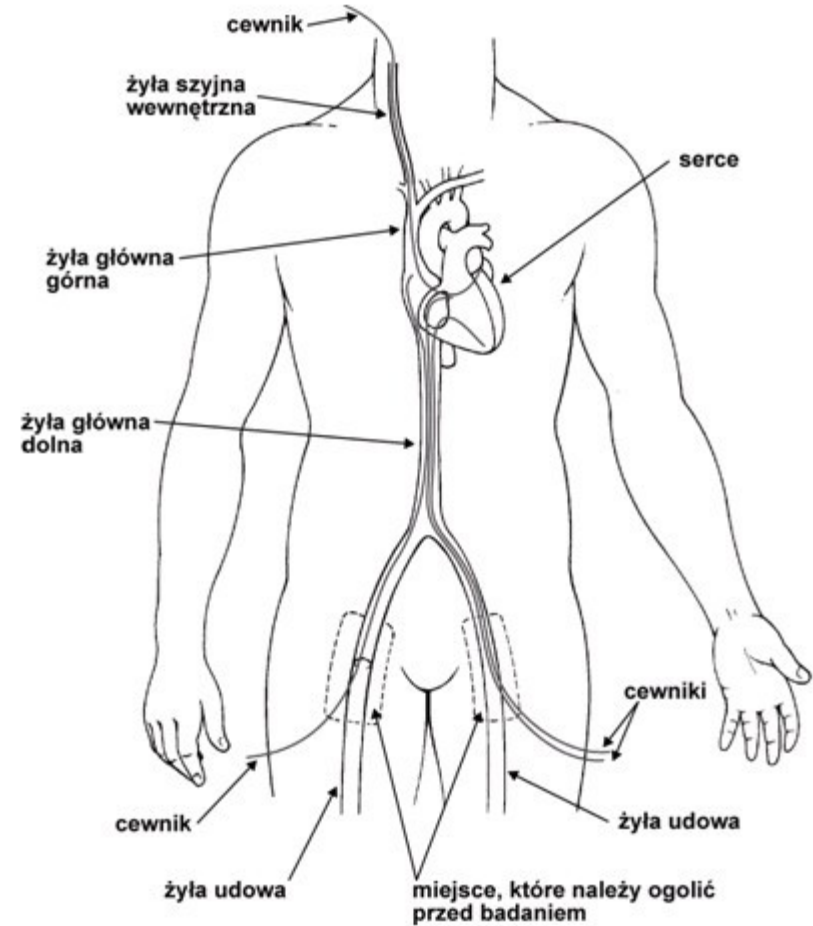
PMID: 29025556 DOI: 10.1016/j.jacc.2017.08.029
[Indexed for MEDLINE]

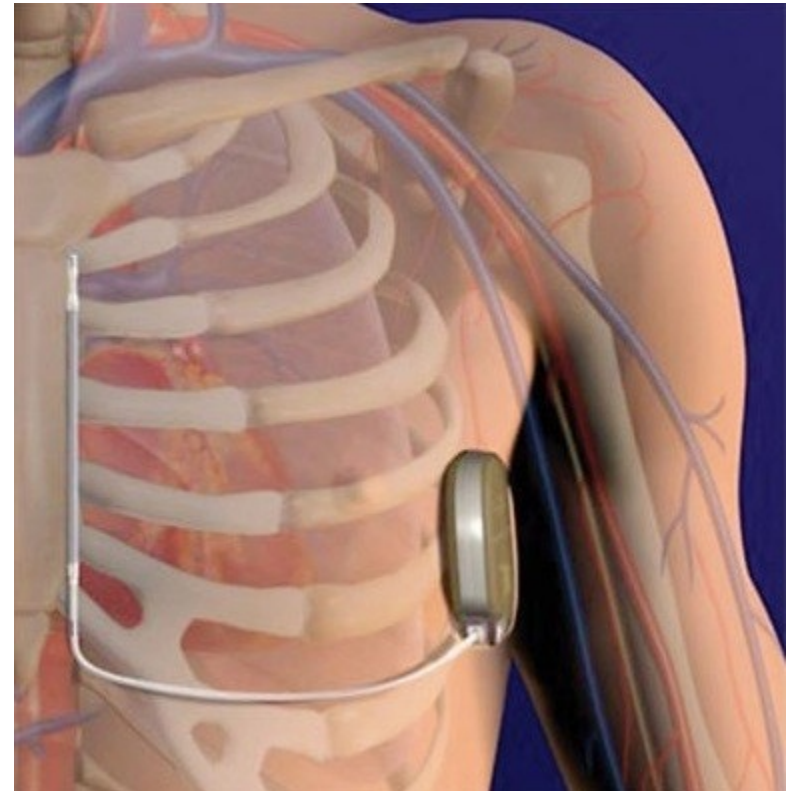
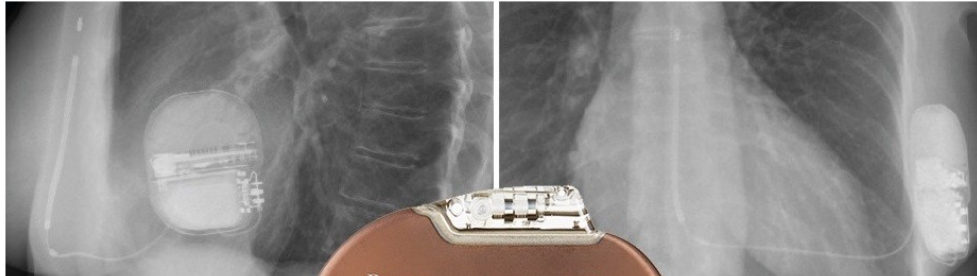
Przypadek kliniczny „Omdlenie u stomatologa”

Pacjent, lat 36, skierowany do Izby Przyjęć z powodu całkowitej utraty przytomności w dniu dzisiejszym (29.11.2017), która wystąpiła w trakcie zabiegu stomatologicznego. Chory podaje występowanie objawów prodromalnych bezpośrednio przed utratą przytomności. Inne dolegliwości neguje. W wywiadzie wada zastawkowa serca (chory nie zna szczegółów, brak dokumentacji), w przeszłości jedno omdlenie (po pobieraniu krwi). Neguje choroby przewlekłe, podaje alergie na antybiotyki - prawdopodobnie Zinnat (aksetyl cefuroksymu).

Pacjent w stanie ogólnym dobrym. Szmer pęcherzykowy cichy, prawidłowy, symetryczny. Akcja serca miarowa, bez szmerów patologicznych, tętno na obwodzie zgodne z pracą serca

Implantacja S-ICD

Implantacja S-ICD

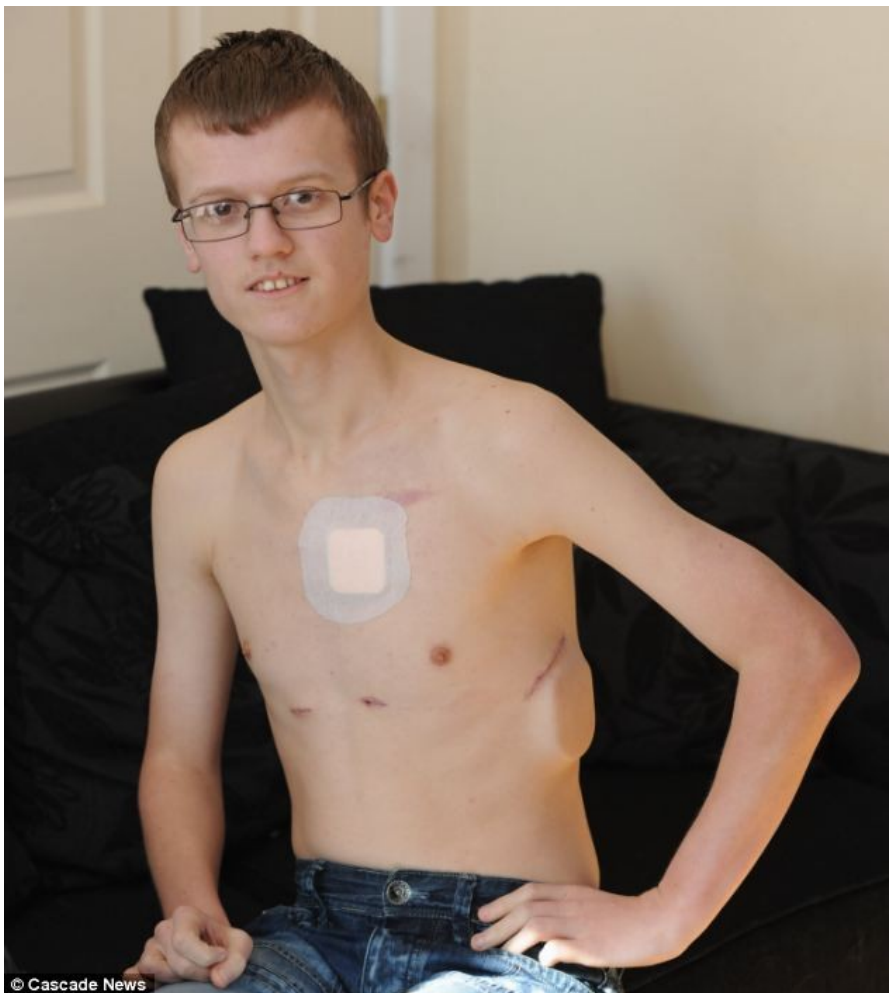

UNIWERSYTET
MEDYCZNY
W ŁODZI

<http://www.ikard.pl/newspl/zabiegi-wszczepienia-calkowicie-podskornego-kardiowertera-defibrylatora-s-icd.html>

Nastolatek z S-ICD wszczepionym z powodu HCM (kardiomiopatii przerostowej)

Kobieta z S-ICD z powodu kanałopatii

2. Wrodzony zespół długiego QT

Uwarunkowana genetycznie choroba kanałów jonowych

Charakteryzuje się wydłużeniem odstępu QT oraz występowaniem wielokształtnego VT typu torsade de pointes i SCD

Do tej pory zidentyfikowano **15 odmian LQTS uwarunkowanych >500 mutacjami**

Mogą występować zawroty głowy, najbardziej typowym objawem są **omdlenia w wyniku częstoskurczu zwanego torsade de pointes**, często przebiegające z drgawkami lub NZK

Omdlenia często **wywoływane przez emocje, wysiłek fizyczny lub hałas**

U chorych z zespołem Andersen-Tavila może występować syndaktylia, wady podniebienia, hiperteloryzm

Utrata przytomności często z urazem, napady epi mimo leczenia

Wrodzony zespół długiego QT

Rozpoznanie LQTS należy rozważyć gdy u chorego z niewyjaśnionym omdleniem w powtarzanym standardowym EKG QTc wynosi >460 ms i nie stwierdza się przyczyny wtórnego wydłużenia QTc

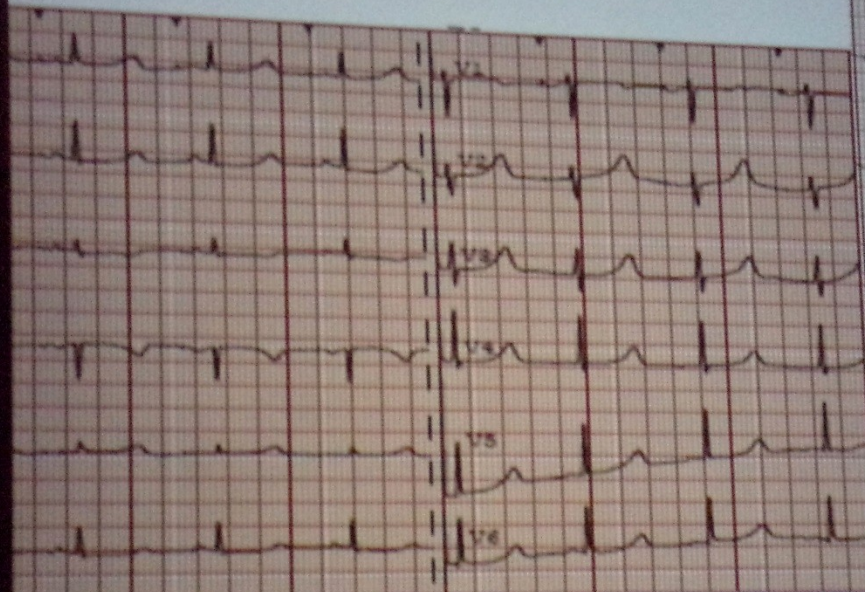
Badania genetyczne odgrywają istotną rolę w postawieniu rozpoznania, ocenie rokowania i podejmowaniu decyzji terapeutycznych

U 20-25% osób z potwierdzonym genetycznie QTCs zapis EKG jest prawidłowy.

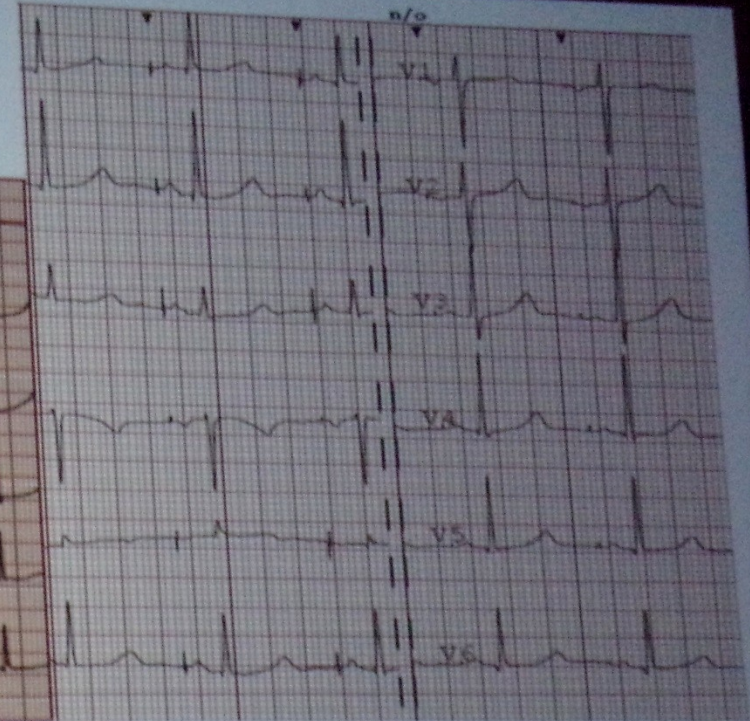
Zmiana stylu życia jest bardzo ważna u wszystkich chorych objawowych jak i bezobjawowych nosicieli mutacji.

Podstawa leczenia jest stosowanie **beta-blokera w maksymalnej tolerowanej dawce**, szczególnie w LQT1 i LQT2. W LQT3 beta-blokery nie są tak skuteczne, preferuje się

LQT1

QTc 0.508
QT1-7 M G325R

QTc 0.483
QT1:7 M V308D

QT scale.		
Males		Females
	<p>Very long QT. LQTS even if asymptomatic. Exclude II° causes</p>	
470		480
	<p>Long QT. LQTS when supported by symptoms, family history or additional tests.*</p>	
450		460
	<p>Long QT possible. Additional tests when indicated:* Repeated ECG, Holter, T-wave morphology, exercise, epinephrine-challenge, adenosine-challenge.</p>	
390		400
	<p>Normal QT.</p>	
360		370
	<p>Short QT. SQTS when supported by symptoms or family history. Additional tests: Repeated ECG, Holter, T-wave morphology (?), electrophysiologic studies (?)</p>	
330		340
	<p>Very short QT. SQTS even if asymptomatic. Exclude II° causes</p>	

Obraz kliniczny LQTS

Może wywołać NZK:

LQT 1: wysiłek, szczególnie pływanie

LQT 2: młoda kobieta po porodzie, nagły stres – dzwonek, klakson w czasie snu

LQT 3: chłopiec, w czasie snu

Steve Konovalchuk – rozpoznanie LQT w wieku 33 lat, po wielu latach kariery, z corocznymi badaniami lekarskimi, w tym zapisami EKG

Leczenie osób z wrodzonym LQT: zalecenia

1. **Unikaj stosowania leków wydłużających QT** (<https://crediblemeds.org>) i zmniejszających stężenie potasu w osoczu. (amiodaron, makrolidy, leki przeciwdepresyjne)
2. **Unikanie wysiłku fizycznego, zakaz uprawiania sportu.**
3. W LQT2 eliminacja różnych bodźców dźwiękowych (budzik, dzwonek itp.) wywołujących arytmie. W LQT1 pływanie dozwolone jest jedynie pod ścisłym nadzorem. W LQT3 osoba opiekująca się chorym powinna spać w tym samym pokoju, co chory.
4. Niezależnie od leczenia inwazyjnego **przewlekłe stosuj β -bloker** (preferowane propranolol i nadolol) w maksymalnej tolerowanej przez chorego dawce, szczególnie w LQT1 i LQT2. W LQT3 skuteczność β -blokerów jest mniejsza; możesz rozważyć ich stosowanie w skojarzeniu z meksyletyną lub flekainidem.
5. **Wszczepienie ICD: u chorych po zatrzymaniu czynności serca, u chorych objawowych z omdleniami i/lub VT pomimo przyjmowania β -blokera**
U chorych z przeciwwskazaniem do ICD (np. zbyt małe dziecko) lub gdy β -bloker jest przeciwwskazany, źle tolerowany bądź nieskuteczny, lub gdy wszczepiono ICD i występują liczne wyładowania urządzenia
→ rozważ zniszczenie lewego zwoju gwiazdzistego.
6. **Wszczepienie stymulatora: u chorych z bradyarytmią lub blokiem AV wywołanym przez β -bloker lub gdy arytmia jest istotnie zależna od pauzy lub bradyarytmii.**

3. Wrodzony zespół krótkiego QT

Rozpoznanie gdy **odstęp QT <340 ms**

Jeśli **QTC <360 ms** do rozpoznania wymagana jest obecność **co najmniej 1 cechy**: występowanie patogennej mutacji, SQTS w wywiadzie rodzinnym, SCD u krewnego w wieku <40 lat, przebycie epizodu VT/VF bez choroby strukturalnej serca

Zidentyfikowano mutacje typu nadmiernej funkcji genów kodujących białka kanałów potasowych oraz dotyczące podjednostek zależnego od napięcia kanału wapniowego typu L

Wyróżniono 7 podtypów. Zespół opisano pierwszy raz dopiero w 2000 roku

Częsta arytmia stwierdzaną u 70% chorych z SQT jest migotanie przedsionków (AF).

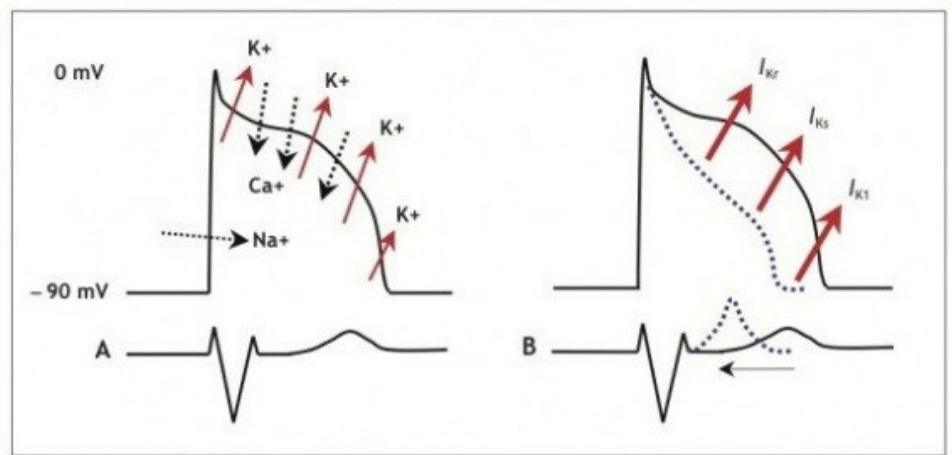
Objawy: incydenty arytmiczne, utraty przytomności, SCD

	Gene	Current	Phenotype
SQT1	KCNH2	IKr	
SQT2	KCNQ1	IKs	
SQT3	KCNJ2	IK1	
SQT4	CACNA1C	ICaL	
SQT5	CACNB2B	ICaL	

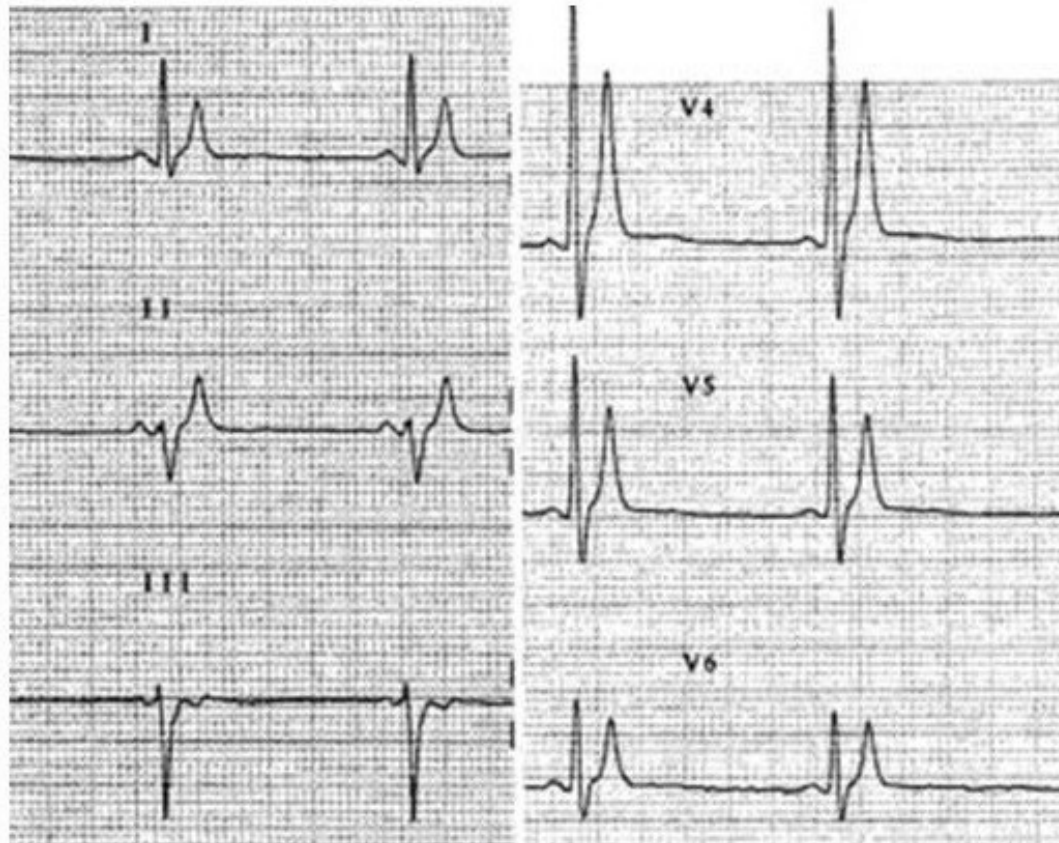
Wrodzony zespół krótkiego QT

Classification of SQTs according to genotype. (Reproduced from Moreno-Reviriego & Merino)

A. Schematic representation of the normal action potential and the flux of ions. B. With gain-of-function mutations in any of 3 different potassium channels (SQTs 1-3), the cardiac action potential shortens and the QT interval decreases. (Reproduced from Brugada et al)

Wrodzony zespół krótkiego QT

Reproduced from Crotti et al.

4. Wielokształtny częstoskurcz komorowy zależny od katecholamin

Choroba występująca zwykle rodzinie i charakteryzująca się objawowymi VT związanymi z aktywacją adrenergiczną u osób bez nieprawidłowości strukturalnych serca

Najczęstsza **autosomalnie dominująca postać CVPT** jest wywołana **w 50% przypadków** przez jedną z mutacji genu kodującego **sercowy receptor rianodynowy RyR2**, powodujący **zwiększone uwalnianie wapnia**

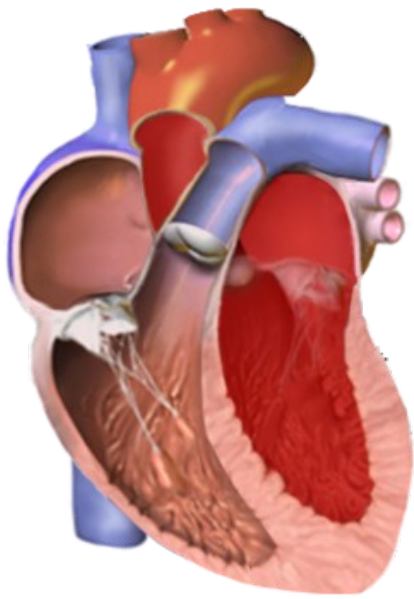
Głównym objawem klinicznym są omdlenia spowodowane szybkim wielokształtnym VT, najczęściej występujące w trakcie wysiłku lub pod wpływem emocji.

Ujawnia się przed 10 rokiem życia a do 40 roku życia 80%

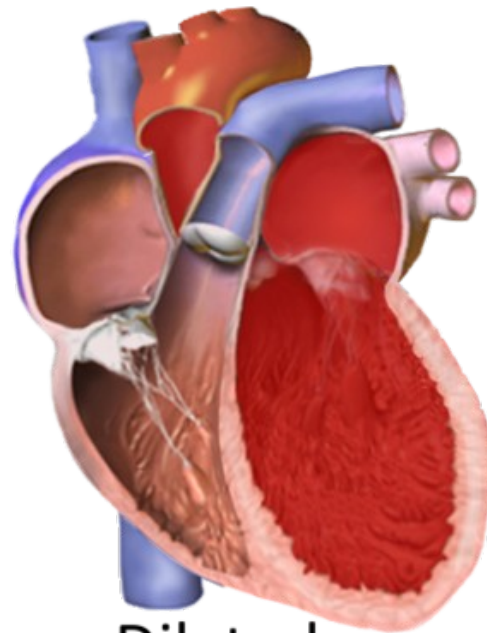
Objawy: Incydenty arytmiczne, utraty przytomności, SCD

Jednogenowe schorzenia układu sercowo-naczyniowego:

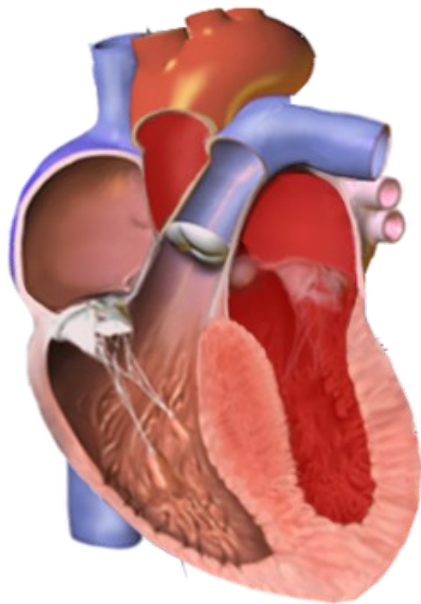
- **Kardiomiopatia przerostowa**
- **Kardiomiopatia rozstrzeniowa**
- Zespół wydłużonego odstępu QT
- Zespół skróconego odstępu QT
- Zespół Brugadów
- Polimorficzny katecholaminergiczny częstoskurcz komorowy

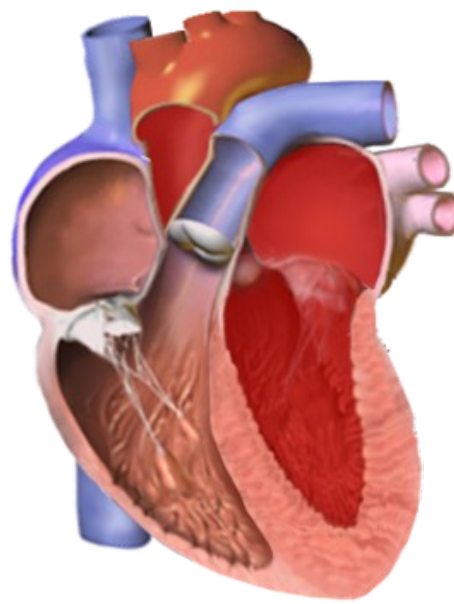
Normal

Dilated

Hypertrophic

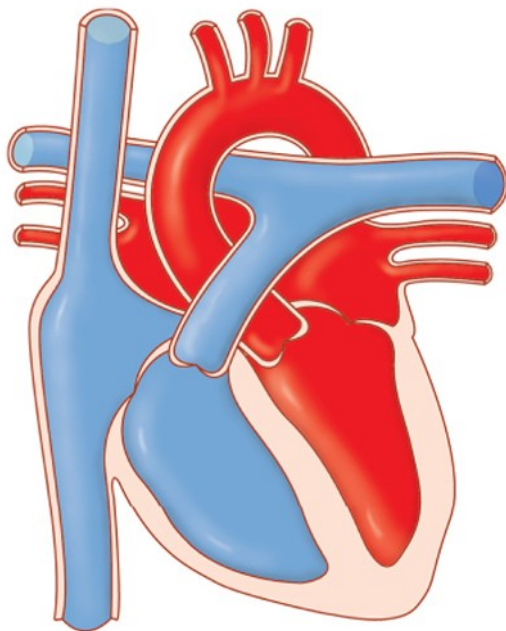
Restrictive

Kardiomiopatia przerostowa:

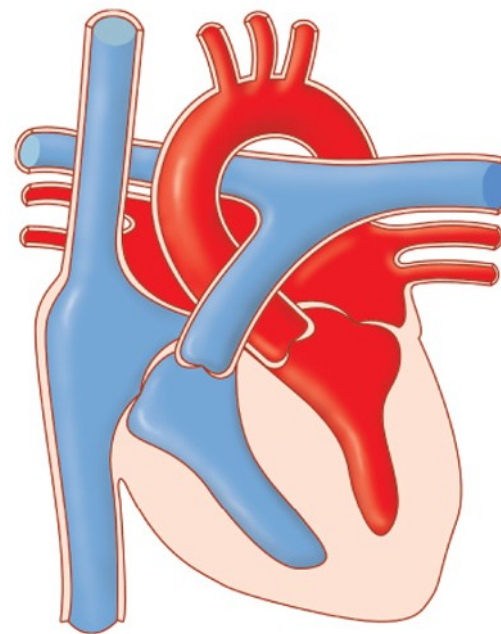
- jedna z najczęstszych chorób genetycznych w kardiologii
- najczęstsza przyczyna nagłego zgonu wśród dzieci i młodych dorosłych
- na podstawie badania echokardiograficznego dużej populacji młodych osób częstość występowania tej patologii ocenia się na ok. 1 zachorowanie na 500 osób
- dziedziczy się najczęściej autosomalnie dominująco, rzadziej jest cechą autosomalną recesywną sprzężoną z chromosomem X
- mutacje genów związanych głównie z białkami aparatu kurczliwego mięśnia sercowego
- genetycy odkryli liczne mutacje genów przynajmniej 10 różnych elementów białek sarkomeru: **łańcuch ciężki sercowej B-miozyny (10-20% rodzinnej HCM), sercowe białko wiążące miozynę (15-30% rodzinnych postaci HCM)**, sercowa troponina T, I, alfa tropomiozyna, sercowe białko C, sercowa aktyna

Kardiomiopatia przerostowa

A.

B.

Kardiomiopatia przerostowa HCM

HCM cechuje się bezładnym ułożeniem często przerośniętych kardiomiocytów, zwykle otaczających ogniska włóknienia.

Wśród mechanizmów patofizjologicznych główną rolę odgrywa dysfunkcja rozkurczowa lewej komory i niedokrwienie mięśnia sercowego, a u niektórych chorych także dysfunkcja skurczowa

Obraz kliniczny jest zróżnicowany, czasem HCM przebiega bezobjawowo

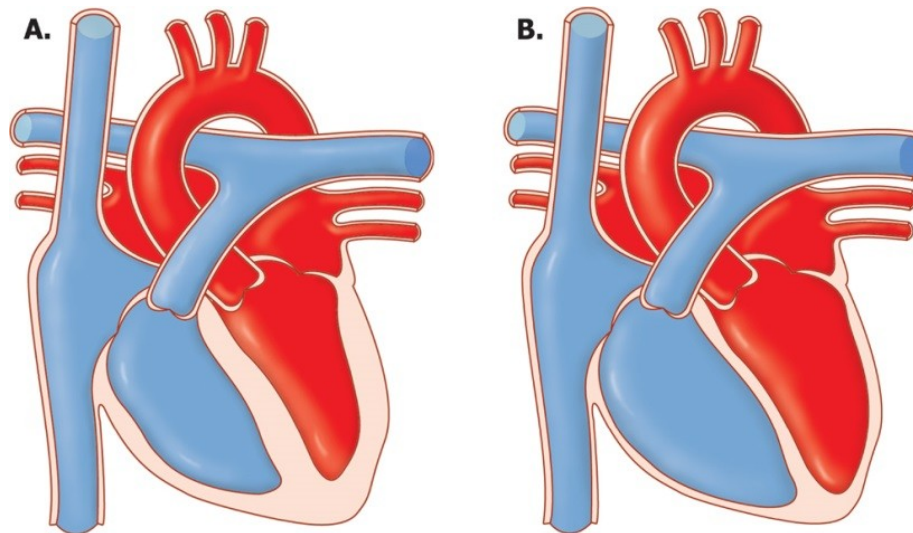
Pierwszą manifestacją HCM bywa nagłe zatrzymanie czynności serca w mechanizmie migotania komór, u 10% rozwija się skurczowa niewydolność serca

Objawy podmiotowe: duszność wysiłkowa, ból dławicowy i kołatanie serca

Objawy przedmiotowe – zależą od występowania LVOT

Kardiomiopatia rozstrzeniowa

Wytyczne ESC dotyczące postępowania u pacjentów z komorowymi zaburzeniami rytmu oraz zapobiegania nagłym zgonom sercowym w 2015 roku

Tabela 1. Klasy zaleceń

Klasa zaleceń	Definicja	Sugestia dotycząca zastosowania
Klasa I	Dowody z badań naukowych i/lub powszechna zgodność opinii, że dane leczenie lub zabieg są korzystne, przydatne, skuteczne	Jest zalecane/jest wskazane
Klasa II	Sprzeczne dowody z badań naukowych i/lub rozbieżność opinii na temat przydatności/skuteczności danego leczenia lub zabiegu	
Klasa IIa	Dowody/opinie przemawiają w większości za przydatnością/skutecznością	Należy rozważyć
Klasa IIb	Przydatność/skuteczność jest gorzej potwierdzona przez dowody/opinie	Można rozważyć
Klasa III	Dowody z badań naukowych lub powszechna zgodność opinii, że dane leczenie lub zabieg nie są przydatne/skuteczne, a w niektórych przypadkach mogą być szkodliwe	Nie zaleca się

Tabela 2. Poziomy wiarygodności danych

Poziom A	Dane pochodzące z wielu randomizowanych prób klinicznych lub metaanaliz
Poziom B	Dane pochodzące z jednej randomizowanej próby klinicznej lub dużych badań nierandomizowanych
Poziom C	Uzgodniona opinia ekspertów i/lub dane pochodzące z małych badań, badań retrospektywnych, rejestrów

Stratyfikacja ryzyka i postępowanie u pacjentów z kardiomiopatią rozstrzeniową

Zalecenia	Klasa ^a	Poziom ^b	Piśmiennictwo ^c
U pacjentów z DCM zaleca się optymalne leczenie zachowawcze (inhibitorami ACE, beta-adrenolitykami i MRA) w celu obniżenia ryzyka nagłego zgonu i postępującej HF	I	A	[8]
U pacjentów z DCM i komorowymi zaburzeniami rytmu zaleca się niezwłoczną identyfikację i leczenie czynników arytmogennych (np. leki o działaniu proarytmicznym, hipokaliemia) i chorób współistniejących (np. choroby tarczycy)	I	C	[8]
Zaleca się koronarografię u stabilnych pacjentów z DCM obciążonych pośrednim ryzykiem CAD i nowymi komorowymi zaburzeniami rytmu	I	B	[8]
Zaleca się wszczepienie ICD u pacjentów z DCM i nietolerowanym hemodynamicznie VT/VF, jeżeli można oczekiwać, że pacjent przeżyje > 1 rok w dobrym stanie czynnościowym	I	A	[151–154]
Zaleca się wszczepienie ICD u pacjentów z DCM, objawową HF (II–III klasa czynnościowa wg NYHA) i LVEF ≤ 35% mimo optymalnej farmakoterapii przez ≥ 3 miesiące, jeżeli można oczekiwać, że pacjent przeżyje > 1 rok w dobrym stanie czynnościowym	I	B	[64, 313, 316, 317, 354]
Zaleca się ablację przezcewnikową u pacjentów z DCM i częstoskurczem nawrotnym z odnóg pęczka Hisa opornym na leczenie zachowawcze	I	B	[8, 208, 345, 346]
Należy rozważyć ICD u pacjentów z DCM i potwierdzoną patogenną mutacją genu <i>LMNA</i> oraz klinicznymi czynnikami ryzyka ^d	IIa	B	[71]
Należy rozważyć amiodaron u pacjentów z ICD, u których występują nawracające uzasadnione wyładowania urządzenia mimo jego optymalnego zaprogramowania	IIa	C	[229]
Można rozważyć ablację przezcewnikową u pacjentów z DCM i VA inną niż częstoskurcz nawrotny z odnóg pęczka Hisa oporną na leczenie zachowawcze	IIb	C	[355]
Można rozważyć inwazyjne EPS z programowaną stymulacją komór w celu stratyfikacji ryzyka SCD	IIb	B	[115]
Nie zaleca się stosowania amiodaronu w leczeniu bezobjawowego NSVT u pacjentów z DCM	III	A	[313, 354]
Nie zaleca się stosowania leków blokujących kanały sodowe oraz dronedaronu w leczeniu komorowych zaburzeń rytmu u pacjentów z DCM	III	A	[129, 356, 357]

ACE — konwertaza angiotensyny; CAD — choroba wieńcowa; DCM — kardiomiopatia rozstrzeniowa; EPS — badanie elektrofizjologiczne; ICD — implantowany kardiowerter-defibrylator; EKG — elektrokardiogram; HF — niewydolność serca; LMNA — lamina A/C; LVEF — frakcja wyrzutowa lewej komory; MRA — antagonist receptorów mineralokortykoidowych; NSVT — nieutralony częstoskurcz komorowy; NYHA — *New York Heart Association*; SCD — nagły zgon sercowy; VA — arytmia komorowa; VF — migotanie komór; VT — częstoskurcz komorowy

^aKlasa zaleceń

^bPoziom wiarygodności danych

^cPiśmiennictwo potwierdzające zalecenia

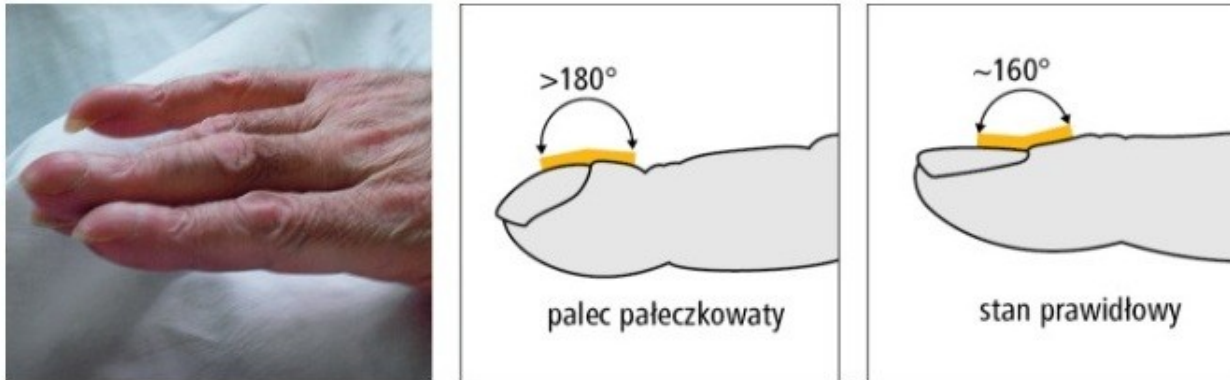
^dCzynniki ryzyka u pacjentów z potwierdzoną mutacją genu *LMNA* — NSVT w trakcie ambulatoryjnego monitorowania EKG; LVEF < 45% podczas pierwszej oceny, płeć męska oraz mutacje inne niż zmiany sensu [insercja, delecja, kodon nonsensowny (stop) lub mutacje wpływające na obróbkę potranskrypcyjną (*splicing*)]

Niewydolność serca – wytyczne ESC 2016

5.10.1. Badania genetyczne w niewydolności serca

Badania z zakresu genetyki molekularnej u pacjentów z kardiomiopatiami są zalecane w przypadku, kiedy rozpoznanie odpowiednich mutacji jest wystarczająco duże oraz stałe i tym samym uzasadnia ich rutynowe zastosowanie w celu przesiewowych badań genetycznych. Zalecenia dotyczące badań genetycznych w HF opierają się na dokumentach Grupy Roboczej ESC do spraw chorób mięśnia sercowego i osierdzia [94]. U większości pacjentów z ustalonym rozpoznaniem HF nie jest potrzebne rutynowe wykonywanie badań genetycznych w celu potwierdzenia rozpoznania. Poradnictwo genetyczne jest zalecane u pacjentów z HCM, idiopatyczną DCM oraz ARVC. Należy również rozważyć testy genetyczne u pacjentów z kardiomiopatią restrykcyjną i kardiomiopatią z niescalenia, które również mogą mieć podłoże genetyczne.

Palce pałeczkowate (przypominające kształtem pałeczki doboşa) powstają w wyniku proliferacji tkanki łącznej na grzbietowej powierzchni dalszych palców rąk, rzadziej stóp, co powoduje uniesienie paznokci, przyjmujących kształt szkiełka zegarkowego → ryc. 1.27-6; często towarzyszy rumień okołopaznokciowy. Kąt pomiędzy płaszczyzną paznokcia a powierzchnią skóry w miejscu wnikania paznokcia do skóry wynosi $\geq 180^\circ$ (prawidłowo $\sim 160^\circ$). Mechanizm powstawania nieznan.

Rycina 1.27-6. Palce pałeczkowate

Przyczyny:

- 1) płucne – rak płuca i inne nowotwory płuca, włóknienie płuc, przewlekłe choroby zapalne (np. POCHP, ropień płuca, ropniak opłucnej, rozstrzenie oskrzeli, gruźlica płuca), mukowiscydoza, sarkoidoza
- 2) sercowe – wrodzone sinicze wady serca, bakteryjne zapalenie wsierdzia
- 3) choroby układu pokarmowego – choroba Leśniowskiego i Crohna, wrzodziejące zapalenie jelita grubego, marskość wątroby (złociowa i wrotna)
- 4) hormonalne – choroba Gravesa i Basedowa, nadczynność przytarczyc
- 5) palce pałeczkowate idiopatyczne.

Główne obszary zastosowania terapii genowej chorób układu sercowo-naczyniowego:

- Indukcja terapeutycznej angiogenezy w obszarach niedokrwienia mięśnia sercowego i mięśni szkieletowych
- Zapobieganie restenozie po zabiegach implantacji stentów, angioplastyce naczyń wieńcowych i obwodowych
- Prewencja degeneracji pomostów żylnych

